

STAV NACIONALNOG VIJEĆA ZA RAZVOJ LJUDSKIH POTENCIJALA O NACRTU PRIJEDLOGA ZAKONA O IZMJENAMA I DOPUNAMA ZAKONA O HRVATSKOM KVALIFIKACIJSKOM OKVIRU

Nacionalno vijeće za razvoj ljudskih potencijala raspravljalo je na svojoj 18. sjednici o Odluci Ustavnog suda RH, Broj: U-I-351/2016 od 20. travnja 2016. vezano uz Zakon o Hrvatskom kvalifikacijskom okviru te na svojoj 19. sjednici o Nacrtu prijedloga Zakona o izmjenama i dopunama Zakona o Hrvatskom kvalifikacijskom okviru kojega je predložilo Ministarstvo znanosti i obrazovanja.

Predsjednica Nacionalnog vijeća za razvoj ljudskih potencijala prof. dr. sc. Ružica Beljo Lučić sudjelovala je u radu Povjerenstva za izradu Nacrta prijedloga Zakona o izmjenama i dopunama Zakona o Hrvatskom kvalifikacijskom okviru i iznijela je stavove Nacionalnog vijeća za razvoj ljudskih potencijala tijekom rasprava o Nacrtu Zakona.

Zaključak je Nacionalnog vijeća za razvoj ljudskih potencijala da podržava predloženi Nacrt prijedloga Zakona o izmjenama i dopunama Zakona o Hrvatskom kvalifikacijskom okviru kojega je predložilo Ministarstvo znanosti i obrazovanja, a alternativni prijedlog ocijenilo je neprihvatljivim.

Obrazloženje:

Zakon o Hrvatskom kvalifikacijskom okviru (Zakon o HKO-u) u Glavi II. regulira svrstavanje kvalifikacija (članak 4.), obujam kvalifikacija i obujam ishoda učenja (članak 5.), opisnice i razine ishoda učenja (članak 6.), razine cjelovitih i djelomičnih kvalifikacija te minimalne uvjete za stjecanje i pristupanje cjelovitim i djelomičnim kvalifikacijama (članak 7.), tijela i dionike u razvoju i primjeni HKO-a (članak 9.) i njihove nadležnosti (članci 10.-12.) u svrhu uređenja sustava kvalifikacija te osiguravanja relevantnosti, jasnoće, prohodnosti i kvalitete kvalifikacija. Primjena Zakona zasniva se na izradi standarda zanimanja i standarda kvalifikacija utemeljenih na ishodima učenja koji se usklađuju s potrebama tržišta rada, pojedinca i društva u cjelini.

Treba naglasiti da je ključni članak Zakona o HKO-u članak 7. kojim je regulirano definiranje razina kvalifikacija kao funkcija obujma i razina skupova ishoda učenja te je on mjerodavan i dovoljan za određivanje razina kvalifikacija, a članak 8. stavak 1. imao je ulogu da široj javnosti olakša razumijevanje i povezivanje razina kvalifikacija s vrstama obrazovnih i studijskih programa u hrvatskom kvalifikacijskom sustavu.

Stav je Nacionalnog vijeća za razvoj ljudskih potencijala da je Ministarstvo znanosti i obrazovanja opravdano postupilo spajanjem članaka 7. i 8. te da novi članak 8. Zakona o HKO-u jasno, transparentno i ispravno pridružuje cjelovite i djelomične kvalifikacije koje se stječu završetkom programa određene obrazovne razine s razinama HKO-a. U članku 16. i članku 17. ispravno ih se povezuje s razinama Europskoga kvalifikacijskog okvira i Kvalifikacijskog okvira europskog prostora visokog obrazovanja.

Nacrt prijedloga Zakona o izmjenama i dopunama Zakona o Hrvatskom kvalifikacijskom okviru predstavlja rješenje koje je u skladu s praksom uspješnih i usporedivih obrazovnih sustava u EU.

Prihvatanjem alternativnog rješenja sustav stručnih studija postao bi neatraktivan i na taj bi se način urušio koncept policentričnog razvoja Republike Hrvatske, dovele bi se u pitanje stečene kvalifikacije i legitimna očekivanja studenata koji su završili ili danas pohađaju stručne studije.

Nacionalno vijeće za razvoj ljudskih potencijala vezano uz Odluku Ustavnog suda RH, Broj: U-I-351/2016 od 20. travnja 2016. i Nacrt prijedloga Zakona o izmjenama i dopunama Zakona o Hrvatskom kvalifikacijskom okviru želi naglasiti i sljedeće činjenice.

1. Glavni je koncept HKO-a da standarde kvalifikacija temelji na skupovima ishoda učenja, a temeljna razlika između stručnoga i sveučilišnog studija proizlazi iz različitih ishoda učenja koji se stječu na različitim vrstama studija, a ne primarno iz razine na kojoj su smješteni u HKO-u. Opisnice ishoda učenja definirane HKO-om usmjerene su na kompleksnost, složenost i sadržaj ishoda učenja, a ne na vrstu studija ili institucionalni kontekst u kojemu se ti ishodi stječu. Drugim riječima, 7. razina HKO-a na kojoj su smješteni stručni i sveučilišni studiji ne izjednačava te dvije vrste studija, već upravo suprotno, putem definiranja njihovih ishoda učenja vrlo detaljno opisuje njihove različitosti.
2. Europski kvalifikacijski okvir (EQF), kao i HKO, definira osam razina kompleksnosti ishoda učenja te za njih daje opisnice u tri dimenzije – znanja, vještine i pripadajuće kompetencije (*knowledge, skills and competence*). Jasan je stav Europske komisije da znanja i vještine mogu biti jednako kompleksni i pripadati istoj razini. Posljedično, kvalifikacije mogu pripadati istoj razini, neovisno o tome sadržavaju li više znanja ili vještina.
3. Neutemeljeno je da se kvalifikacije koje se stječu završetkom specijalističkih diplomskih stručnih studija smjeste na različitu razinu od kvalifikacija stečenih završetkom sveučilišnih diplomskih studija. U usporedivim državama EU koje imaju binarne sustave u visokom obrazovanju (Austrija, Belgija, Estonija, Finska, Njemačka, Mađarska i Ujedinjeno Kraljevstvo) ne postoji praksa pozicioniranja usporedivih stručnih i sveučilišnih kvalifikacija i programa na različite razine kvalifikacijskog okvira. Hrvatska bi u slučaju smještanja kvalifikacija koje se stječu na specijalističkim diplomskim stručnim studijima na razinu nižu od razine kvalifikacija koje se stječu završetkom sveučilišnih diplomskih studija postupila suprotno praksi EU te bi činila štetu, prije svega, vlastitim građanima i društvu. Nadalje, nije uloga kvalifikacijskog okvira ocjena kvalitete studija, već HKO treba postaviti temelje za usporedivost kvalifikacija na nacionalnoj i međunarodnoj razini te omogućiti jasnije povezivanje obrazovanja s potrebama tržišta rada. Vrednovanje kvalitete studija uređuje se Zakonom o osiguravanju kvalitete u znanosti i visokom obrazovanju, odnosno Zakonom o znanstvenoj djelatnosti i visokom obrazovanju.
4. Stručno neprihvatljivo bi bilo kvalifikacije koje se stječu na specijalističkim diplomskim stručnim studijima povezati s razinama nižim od 7. razine Europskoga kvalifikacijskog okvira (EQF-a), odnosno razinom nižom od 2. razine Kvalifikacijskog okvira europskog prostora visokog obrazovanja (QF-EHEA). Time bi te kvalifikacije izgubile prepoznatljivost i usporedivost s kvalifikacijama iz drugih europskih zemalja koje su specijalističke diplomske stručne studije povezale sa 7. razinom EQF-a, odnosno s 2. razinom QF-EHEA. Nadalje, obujam koji je važan element standarda kvalifikacije, smještanjem kvalifikacija koje se stječu specijalističkim diplomskim stručnim studijima na 6. razinu EQF-a i HKO-a, znatno bi premašivao obujam koji se predviđa za kvalifikacije na 6. razini.

5. Nacionalno vijeće za razvoj ljudskih potencijala smatra važnim uzeti u obzir i uvriježene međunarodne prakse u klasifikaciji obrazovanja, kao što je međunarodno priznata klasifikacija ISCED 2011 (*International Standard Classification of Education 2011*) koja predstavlja globalni standard u klasifikaciji obrazovanja koji je donio UNESCO, a koja na istu razinu ISCED 7. smješta sveučilišne i stručne diplomatske studije.

Jedan od argumenata Ustavnog suda za uklanjanje specijalističkih diplomatskih stručnih studija s iste, 7. razine HKO-a na kojoj su smješteni i sveučilišni diplomatski studiji, jest taj da je protuustavna mogućnost pristupanja doktorskim studijima (8.2. razina HKO-a) za diplomante specijalističkih stručnih studija. Predloženim Nacrtom prijedloga Zakona o izmjenama i dopunama Zakona o Hrvatskom kvalifikacijskom okviru u potpunosti je riješen ovaj problem kroz detaljno opisan uvjet pristupanja razini 8.2.: „uvjet je pristupanja posjedovanje prethodne kvalifikacije koja se stječe završetkom diplomatskog sveučilišnog studija ili integriranog preddiplomskog i diplomatskog sveučilišnog studija u skladu s uvjetima koje općim aktom propiše sveučilište, odnosno sastavnica sveučilišta, uz ispunjavanje uvjeta propisanih studijskim programom sveučilišta ili njegove sastavnice“. Dodatno, pristupanje doktorskim studijima ionako je riješeno Zakonom o znanstvenoj djelatnosti i visokom obrazovanju (Čl. 73 (2), NN 94/13) na način „Poslijediplomski sveučilišni studij može se upisati nakon završetka diplomatskoga sveučilišnog studija.“

6. Treba također uzeti u obzir da prijedlog Nacrta prijedloga Zakona o izmjenama i dopunama Zakona o Hrvatskom kvalifikacijskom okviru uvažava tradiciju hrvatskoga visokog obrazovanja i činjenicu da su nekadašnji dodiplomski stručni studiji koji su trajali najmanje četiri godine (npr. nastavnički), kao i sveučilišni studiji, bili imanentni razini 7., odnosno visokoj stručnoj spremi. Time predloženi Nacrt osigurava kontinuitet naše obrazovne tradicije.

Zakon o stručnim nazivima i akademskim stupnjevima (NN 128/99) u članku 6. navodi:

Osobe koje završe stručni dodiplomski studij u trajanju od najmanje četiri godine stječu stručni naziv uz oznaku diplomirani kao što to imaju i osobe koje završe sveučilišni dodiplomski studij.

Osobe koje završe studij iz stavka 1. ovoga članka u trajanju od najmanje četiri godine stječu visoku stručnu spremu, a osobe koje završe studij iz stavka 1. ovoga članka u trajanju kraćem od četiri godine stječu višu stručnu spremu.

7. Za predloženi Nacrt prijedloga Zakona o izmjenama i dopunama Zakona o Hrvatskom kvalifikacijskom okviru ključna je činjenica da su hrvatskome društvu potrebni stručni specijalisti (struke) koji posjeduju znanja, spoznajne, psihomotoričke i socijalne vještine na 7. razini HKO-a. Različitost sveučilišnih i stručnih studija prepoznaje se primjenom HKO-a u sadržaju i složenosti ishoda učenja te njihovoj namjeni; diplomante sveučilišnih studija usmjeravaju obavljanju poslova u znanosti, umjetnosti i visokom obrazovanju, javnom sektoru i dr. te im otvaraju mogućnost upisivanja doktorskog studija, ali također ih osposobljavaju i za obavljanje stručnih zanimanja. S druge pak strane, diplomante stručnih studija usmjeravaju primarno obavljanju stručnih zanimanja i neposrednom uključivanju u radni proces.

8. **Kvalifikacije koje se stječu na sveučilišnim i stručnim studijima razlikuju se po zastupljenosti znanja i vještina u ishodima učenja, međutim, one u svim usporedivim kvalifikacijskim okvirima europskih država pripadaju istoj razini. S obzirom na činjenicu da je specijalistički diplomski stručni studij definiran kao diplomski studij zakonom kojim je regulirano visoko obrazovanje (Zakon o znanstvenoj djelatnosti i visokom obrazovanju definira specijalistički diplomski studij kao studij diplomske razine s ukupno 300 ECTS-a), a kvaliteta kvalifikacija osigurana provedbom zakona kojim je regulirano osiguravanje kvalitete u visokom obrazovanju, Nacionalno vijeće za razvoj ljudskih potencijala smatra da kvalifikacije koje se stječu završetkom specijalističkog diplomskog stručnog studija trebaju zadovoljiti minimalne uvjete propisane novim člankom 8. Nacrta prijedloga Zakona o izmjenama i dopunama Zakona o HKO-u te biti smještene na istu razinu HKO-a na koju su smještene kvalifikacije koje se stječu završetkom sveučilišnih diplomskih studija. Pritom je važno razlikovati kvalifikacije 7.1. i 7.2. unutar navedene razine koje trebaju biti povezane s razinom 7. Europskoga kvalifikacijskog okvira.**

Predsjednica Nacionalnog vijeća za razvoj ljudskih potencijala:

Prof. dr. sc. Ružica Beljo Lučić